

SÖDERTÄLJE TINGSRÄTT
Målavdelningen
Målavdelning

DOM
2013-07-04
meddelad i
Södertälje

Mål nr B 2900-12

PARTER (Antal tilltalade: 1)

Åklagare

Kammaråklagarna Marcus Ekman och Marie-Louise Pettersson
Åklagarmyndigheten
Södertörns åklagarkammare i Stockholm

Målsägande

Målsägande A, sekretessbelagda identitetsuppgifter
Adress hos ombudet

Målsägandebiträde:

Advokat Anna Edelhjelm
Lindblom Edelhjelm Advokatbyrå HB
Torsgatan 13, 4 tr
111 23 Stockholm

Tilltalad

Karl Åke INGEMAR Olsson, 521206-1179
Vitalisgatan 7
619 34 Trosa

Offentlig försvarare:

Advokat Michel Barmoro
Andersson & Barmoro Advokatbyrå HB
Köpmangatan 3
151 71 Södertälje

DOMSLUT

Åtalet ogillas.

Skadestånd

Målsägande A:s skadeståndsyrkande ogillas.

Sekretess

Sekretessbestämmelsen i 35 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifter, som framgår av handlingar och i upptagningar av förhör, som har lagts fram vid förhandling inom stängda dörrar och som kan röja

- målsäganden A:s identitet samt
- vittnenas B:s, H:s, I:s, J:s och L:s identitet.

Detsamma ska gälla målsäganden och vittnenas identitesuppgifter och del av stämningsansökan som framgår i domsbilaga 1 till denna dom.

Ersättning

1. Michel Barmoro tillerkänns ersättning av allmänna medel med 237 740 kr. Av beloppet avser 157 734 kr arbete, 30 780 kr tidspillan, 1 678 kr utlägg och 47 548 kr mervärdesskatt.
 2. Anna Edelhjelm tillerkänns ersättning av allmänna medel för arbete som målsägandebiträde med 186 053 kr. Av beloppet avser 96 503 kr arbete, 41 040 kr tidspillan, 11 299 kr utlägg och 37 211 kr mervärdesskatt.
 3. Kostnaden för försvaret och målsägandebiträdet ska stanna på staten.
 4. Ingemar Olsson tillerkänns ersättning av allmänna medel för rättegångskostnader med 25 000 kr.
-

YRKANDEN M.M.

Åklagaren har yrkat att Ingemar Olsson ska dömas till ansvar för grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 § brottsbalken i dess lydelse före den 1 juli 1992, den 1 juli 1998 och den 1 april 2005, i enlighet med följande gärningspåstående:

”Olsson har vid ett stort antal tillfällen under tiden år 1986 tom. år 1999 i sina respektive bostäder i Södertälje våldtagit A genom att med våld föra upp sina fingrar i henne – såväl vaginalt som analt. Vidare, vid något tillfälle under den angivna perioden, genom att tvinga henne att suga på hans penis. Slutligen vid ett tillfälle under perioden genom att med våld föra upp en skinktermometer i A:s underliv. Våldet/tvånget har bestått i att Olsson har hållit fast/ned A samtidigt som han har fört in sina fingrar i hennes kön och/eller anal, skinktermometern i hennes kön och/eller sin penis i hennes mun. De sexuella handlingarna är jämförliga med samlag.

Brotten är grova eftersom Olsson har visat särskild hänsynslöshet och råhet genom att vid ett stort antal tillfällen, närmast systematiskt, förgripa sig sexuellt på A som vid aktuella tidpunkter varit mellan två och 15 år gammal – varvid de anala övergreppen har varit särskilt allvarliga.

Vidare försvårande omständighet enligt sekretessbilaga.” (bifogas som domsbilaga 1, tr:s anm.).

Målsägande A, som biträtt åtalet, har yrkat att Ingemar Olsson ska förpliktas att till henne betala skadestånd med 500 000 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2000 till dess betalning sker. Av beloppet avser 450 000 kr kränkningsersättning och 50 000 kr ersättning för sveda och värk. Som grund för talan har A åberopat de brottsliga gärningarna.

Ingemar Olsson har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 58 750 kr, motsvarande hans kostnader för en utredning, jämte ett skriftligt utlåtande, utförd av fil.dr., tillika legitimerade psykologen, Lena Hellblom Sjögren.

Identiteterna för målsäganden A samt vittnena B, H, I, J och L är sekretessbelagda och framgår av *domsbilaga 1*.

Ingemar Olsson har med anledning av misstanke av brott som prövats genom denna dom varit frihetsberövad såsom anhållen och häktad, se bifogat avräkningsunderlag, *domsbilaga 2*.

DOMSKÅL

1. Skuldfrågan

1.1. Inställning

Ingemar Olsson har förnekat gärningarna.

1.2 Bakgrund

Ingemar Olsson och vittnet H var tidigare gifta med varandra. Äktenskapet upplöstes när målsägande A, som är född 1984, var i tvåårsåldern. Vittnet I är syster till A och de båda är biologiska barn till H. De bodde alla tillsammans fram till tidpunkten för Ingemar Olsson och H:s separation under 1986. Separationen följdes av en långvarig tvist mellan Ingemar Olsson och H rörande A. I flyttade från hemmet när A var fyra år gammal.

Efter separationen bodde A hos H och H:s nye make. Ingemar Olsson flyttade först till en bostadslägenhet. Han träffade vittnet L och flyttade ihop med henne i ett radhus. L:s biologiske son, vittnet B, bodde tillsammans med Ingemar Olsson och L. De tre flyttade därefter under 1991-1992 till en bostadslägenhet i Södertälje. Under 1996 separerade Ingemar Olsson och L från varandra. B hade vid den tiden redan flyttat till sin biologiske far. Under 1999 träffades Ingemar Olsson och Margatera Malmström, de gifte sig 2004.

A har under större delen av sitt liv bott hos H och H:s nye make. Det har förekommit visst umgänge mellan A och Ingemar Olsson i dennes olika bostäder i Södertälje, vilka kontakter inleddes när A var två år gammal. Kontakterna upphörde helt under 1999, när A var femton år. A har inte haft några egentliga kontakter med B efter det att denne flyttade till sin far, förutom under ett telefonsamtal när A var i tjugoårsåldern. A och systemen I har endast sporadisk kontakt idag.

A har under sin uppväxt och i vuxen ålder lidit av psykisk ohälsa och är, enligt egna uppgifter, som vuxen diagnostiserad med posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och någon form av dissociativ störning. Hon lider även av vissa fobier. A började genom barnpsykiatri, dåvarande psykiska barn- och ungdomsvården (PBU), gå i behandling när hon var omkring elva år. Behandlingen där pågick till dess hon var i femtonårsåldern. Därefter fortsatte A från och med artonårsåldern att genomgå olika former av psykoterapeutisk behandling. Under perioder har hon medicinerat med anitdepressiva läkemedel. Inledningsvis kom hon under 2003 i kontakt med legitimerade psykologen Lena Vahlne. De genomförde samtalsterapi, men också någon form av hypnosbehandling och s.k. EMDR-terapi. Behandlingen avslutade under 2006. Därefter deltog A, efter initiativ av Lena Vahlne, i ett projekt innebärande gruppbehandling med unga kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp, vilket leddes av legitimerade läkaren Christina Citron. A inledde därefter behandling hos legitimerade psykologen Eva Siversson, vilken pågick fram till och med 2008. Under hösten 2009 fick A kontakt med legitimerade psykologen Gert Gruvholt, som är verksamhetschef på det behandlingshem där A för närvarande vistas. A skrevs in på behandlingshemmet samma år. Hon genomför schemalagd terapibehandling där två gånger per vecka.

Det ska anmärkas att de psykologer som behandlat A alltsedan artonårsåldern alla även är legitimerade psykoterapeuter.

A är 29 år gammal i dag. Hon polisanmälde Ingemar Olsson i november 2012 för sexuella övergrepp mot henne. Enligt anmälan ska övergreppen ha skett under åren 1984-1999.

1.3 Utredningen i målet

Förhör har ägt rum med A och med Ingemar Olsson.

På åklagarens begäran har vittnesförhör ägt rum med B, H, I och J samt med legitimerade psykologerna, tillika legitimerade psykoterapeuterna, Karin Sigward Ståhl, Lena Vahlne och Eva Siversson samt med legitimerade läkaren, specialist i barn- och ungdomspsykiatri, Christina Citron och med fil. kand. i psykologi, tillika legitimerade psykoterapeuten, Gert Gruvholt.

Ingemar Olsson har åberopat vittnesförhör med sakkunnige fil.dr., tillika legitimerade psykologen, Lena Hellblom Sjögren samt vittnesförhör med Margareta Malmström och L.

I samband med förhöret med Karin Sigward Ståhl har frågor i vissa delar ställt till henne med utgångspunkt i de journalanteckningar som nämns nedan. Utöver det har vid förhören med Lena Vahlne och övriga av åklagaren åberopade legitimerade psykologer samt med Christina Citron det delvis ställts frågor med utgångspunkt i s.k. frågelistor som sänts av polis till var och en av dem under förundersökningen.

Åklagaren har som skriftlig bevisning åberopat journalanteckningar dels från gynekologiska undersökningar vid Södersjukhuset, Hudkliniken, upprättade av legitimerade läkaren Sule Parmhed under tiden februari 2005 - december 2012, dels från Stockholms läns landsting, omsorgsnämnden, psykiska barna- och ungdomsvården, dåvarande PBU, upprättade bl.a. av ovan nämnda Karin Sigward Ståhl under tiden januari 1997 - oktober 1999.

Ingemar Olsson har åberopat ett skriftligt utlåtande av Lena Hellblom Sjögren samt delar av de åberopade journalanteckningarna från dåvarande PBU. Ingemar Olsson har vidare ingett en egenhändig gjord skiss över ett rum i den tidigare bostaden på Dalgatan i Södertälje.

Med anledning av Lena Hellblom Sjögrens utlåtande har åklagaren åberopat ett yttrande 2012-04-23 i ett etikärende avseende henne hos Sveriges Psykologförbund. Parterna har därutöver var och en åberopat delar av brottmålsdomar och uppgifter om mål, i vilka rättegångar Lena Hellblom Sjögren medverkat som sakkunnigt vittne.

Såväl åklagaren som försvaret har i sak pekat på delar av innehållet i en skrivelse 1992 från fritidshemmet Orren i Södertälje.

1.4 Förhören med A, Ingemar Olsson, B och J

I detta avsnitt redovisas förhören vid huvudförhandlingen med A, Ingemar Olsson, B och J i huvudsak. Rätten återkommer i avsnitt 1.5.3 med synpunkter på dessa utsagor.

A

Hon hade umgänge med Ingemar Olsson troligen varannan helg samt längre perioder under sommaren. Det var strukturerat umgänge till dess hon var i elva-tolv års åldern. Efter det sov hon inte över hos honom eller var där på kvällarna. Hon motsatte sig alltid umgänge med Ingemar och grät när hon skulle dit. Hennes mor ”pushade” henne emellertid att åka till honom. Det bestämdes att överlämning skulle ske på dagis och på grund av hennes motvilja till umgänge uppstod vid något tillfälle bråk mellan Ingemar och dagispersonalen.

I hennes värld har Ingemar alltid varit ”djävulen”. Deras relation var mycket komplicerad och hon har alltid varit rädd för honom. Hon hade alltid en känsla av

att ”ingenting var säkert”. Det fanns inga gränser. Hon minns en händelse när hon och Ingemar åkte bil, varvid han plötsligt släppte ratten och sa ”nu är det upp till dig”. Hon var ständigt på helspänn. Exempelvis så var det mycket komplicerat att äta mat. Hon var tvungen att sitta på ett visst sätt, ta maten på ett visst sätt, inte prata m.m. En tappad smula på bordet kunde rendera flera timmars psykisk terror. Ingemar hade många regler och var alltid arg för att hon hade gjort någonting fel. Besöken hos honom var alltid obehagliga.

Det hände att Ingemar satte upp kameror i t.ex. bokhyllor för att filma henne. Han hade även utrustning för att kunna spela in telefonsamtal. Hon upplevde sig som ständigt bevakad. Vid några tillfällen visade Ingemar henne pornografiska bilder på datorn. Han kunde också lägga fram pornografiska filmer i syfte att hon skulle titta på dessa. Ingemar gick ofta gått omkring i bostaden utan underkläder och iklädd endast t-shirt.

Ingemar försökte spela ut familjemedlemmar mot varandra. Han hade ständiga bråk med B och I och kallade dem för fula saker. Ingemar gillade att försätta människor i försvarslösa positioner. Kanske fick han en kick av det.

Minnen av sexuella övergrepp började hon få i femtonårsåldern genom s.k. flashbacks. Ett av de första minnena är från spädbarnsåldern. Hon minns att hon låg i ett vitt rum, kanske på ett skötbord. Hon minns att Ingemar skrattade, att han var i sällskap med två pojkar i sjuårsåldern och att de stoppade in saker, troligen legobitar, i hennes underliv, vilket gjorde ont. Ett annat minne är från när hon var i tvåårsåldern. Hon fick det minnet i artonårsåldern. Hon minns att de befann sig tillsammans i gången till sovrummet. Hon minns att hon hade gjort någonting ”fel”, men vet inte vad, samt att Ingemar knuffade henne bakåt in i sovrummet, på ett sätt som han brukade göra när han var arg. Det var mitt på dagen och sängen var bäddad. Han slängde henne på sängen och skrek någonting. Ingemar knäppte upp sina byxor och drog ut sin penis. Hon upplever att hon var tvungen att gottgöra

honom genom att ta penisen i munnen. Hon minns att hon förstod vad Ingemar ville och antar att det berodde på att hon varit med om liknande saker förut. Hon vet inte om hon verkligen hade hans penis i munnen, men vet att det kändes ”kladdigt” och som om hon skulle kvävas. Hon har ett minne även av ett övergrepp med en ugnstermometer i metall. Även det minnet fick hon i övre tonåren. Hon minns att hon låg på en hård yta, kanske ett skrivbord, och att hennes ben var uppsträckta som att hon låg i en gynekologstol. Hon minns Ingemars fingrar och att han stoppade in termometern i hennes underliv, vilket gjorde mycket ont. Ingemars ansikte var förvridet och han hade en galen blick.

Vad gäller övergrepp i övrigt så har hon minnen av att Ingemar brukade säga ”ska du inte komma och mysa”. Därefter låg de på sängen. Han låg bakom henne med magen mot hennes rygg. När hon var liten försökte hon göra motstånd genom att skrika och kränga med kroppen, men Ingemar höll fast henne kring midjan samtidigt som han skrattade. Ingemar brukade stoppa in sina fingrar i hennes anus och underliv, främst anus. Till slut la han sin penis mellan hennes lår. Efter detta skede är samtliga minnen av övergreppen ”svarta” och hon minns ingenting. När hon blev äldre slutade hon att göra motstånd. I stället la hon sig ned och tittade rakt fram. Det här minnet av övergrepp har hon haft hur många gånger som helst. Hon känner det som att dessa övergrepp har skett hundratals gånger. Hon har vissa minnesbilder av att hon under de senare åren, när hon inte gjorde motstånd, tittade på en digital väckarklocka med röda siffror när övergreppen skedde. Hon minns även att hon ibland hade nattlinne på sig medan Ingemar hade t-shirt och inga underkläder. Hon får känslan av att det ofta inte fanns några andra personer i bostaden. Att Ingemar brukade säga att det skulle ”mysa” har hon minnen av från tiden före femtonårsåldern. Ibland ville Ingemar bara ligga och hålla om henne på ett sätt som skulle kunna beskrivas som ”vanligt mys”. Hon tyckte att även det var obehagligt.

Hon tror att hon var två-tre år gammal när övergreppen började och hon har minnen av övergrepp fram till dess hon var tio-elva år gammal, då hon fick sin första menstruation. Ingemar fortsatte dock att tafsa på henne även efter det. Fram till dess att hon fick sin första menstruation fick hon inte tvätta sig i underlivet själv. Istället var det Ingemar som tvättade henne och han var alltid överdrivet noggrann.

Hennes minnen av övergrepp är främst fysiska, till exempel kan hon känna som att hon blir våldtagen i anus. Hon kan få liknande smärtförmimmelser i underlivet. Det är en typ av "fantomsmärtor". Hon kan vakna på nätterna med en känsla av att bli strypt. Det tror hon har grund i orala övergrepp. Hon har inget konkret tids- och rumsminne av att hon haft Ingemars penis i sin mun, men kroppsminnen som antyder det.

Hon har inte tidigare berättat om övergreppen i detalj för någon. Hon försökte vid något tillfälle i tonåren berätta om det för sin mor och sin styvpappa, men modern blev då bara "defensiv". Hon berättade även hos PBU om övergrepp, men personalen där tyckte inte att det var en bra idé att "rota i det". Under den psykoterapeutiska behandlingen har hon berättat om sexuella övergrepp.

Hon minns även en händelse från när hon precis fyllt femton år. Hon befann sig hos Ingemar. Med var också hennes vän, vittnet J. A hade köpt en tröja. När hon skulle prova den tog Ingemar bakifrån med sina händer kring hennes bröst och skrattade. När hon såg J:s blick förstod hon att han hade tafsat på henne och insåg hans beteende. Efter händelsen träffade hon Ingemar på en restaurang där hon sa att hon inte ville ha någonting mer med honom att göra.

När hon var i tjugooårsåldern hade hon fått tillbaka många av sina minnen och kontaktade därför vittnet B och frågade om han hade sett några övergrepp. B sa att han vid ett tillfälle hade sett en sådan händelse i ett av bostadens sovrum. Hon

minns inte själv denna händelse, men kan dock minnas B:s ansiktsuttryck när han såg henne och Ingemar.

Hon minns även en händelse då H tittade på en tv-dokumentär om sexuella övergrepp. A frågade H om det var så Ingemar gjorde mot henne, varpå H blev mycket arg samt sa att han älskade A och att han aldrig skulle göra något sådant.

Hon kan ibland vara frånvarande och få känsla av att hon befinner sig utanför sin egen kropp. Från och med att hon var sju år ”stängde hon av” och efter denna tidpunkt har hon enbart vaga minnen. Det kändes som om att hon dog när hon var sju år gammal samt att hon därefter gick runt i ett ”zombie-liknande” tillstånd till dess hon var i femtonårsåldern. Hon har en destruktiv sida av sin personlighet, som innebär bl.a. att hon kan företa handlingar som är till skada för henne själv. Hon har svårigheter med nära relationer och med fysisk kontakt. Hon har haft svåra problem av sexuell natur och var tvungen att träna i årtal innan hon kunde genomgå en gynekologisk undersökning. Hennes livssituation har dock förbättrats avsevärt sedan hon kom till det behandlingshem där hon nu vistas.

Ingemar Olsson

Det var ständiga konflikter kring A:s umgänge med honom och det var ofta problem då A skulle lämna H. A var stundtals mycket ovillig att träffa honom och hade mycket svårt att lämna H. Han tror att A:s motvilja till umgänget främst hade grund i att H gjorde allt för att knyta A till sig. A förstod med största sannolikhet att det pågick en omfattande tvist mellan honom och H, vilket måste ha påverkat henne negativt. Han tror att dessa omständigheter har skadat A:s tillit till honom och gjort att hon har svårt att knyta an till honom.

Före A fyllde tolv år var umgänget förhållandevis regelbundet. Efter att hon fyllt tolv blev det friare och A bestämde mer själv. Han vet att A sov över några gånger efter att hon fyllt tolv, men det skedde mer sällan än tidigare.

Han var aldrig någon ”tyrann” eller sadist på det sätt som påstås. Han ville att familjen skulle få det bättre än han själv hade det under sin egen uppväxt och hade därför regler i hushållet. Han kan ha varit ”hård”, men det var lika mot alla. Han har aldrig visat pornografiskt material och har aldrig gått runt i bostaden utan underkläder endast iklädd t-shirt. Han har vid något tillfälle spelat in I:s röst, men har aldrig satt upp några kameror i bostaden.

Han blir mycket nedslagen när han hör anklagelserna mot honom. Han har alltid kämpat för att A ska ha det bra. Ingenting stämmer av det som sägs om övergrepp. Han vet inte varför A säger som hon gör. Han är inte sexuellt intresserad av barn. Uttrycket ”kom och mys” var någonting han använde när han hämtade A på dagis. A framförde inte några anklagelser mot honom före 1998. Hon började då beskylla honom för att han skulle ha tafsat på henne. Anklagelserna har sedan utvecklats till att han ska ha kört in sina fingrar i henne vaginalt och analt. Han vet inte hur övergreppen skulle kunna ha gått till rent praktiskt. A bör ha fått mycket ont vid de påstådda övergreppen och någon måste ha hört henne skrika.

När han först fick höra anklagelserna trodde han att A var ute efter skadestånd. Nu inser han att hon inte medvetet anklagar honom felaktigt. Han har funderat mycket kring möjliga faktorer som skulle kunna ha framkallat A:s uppfattning att hon utsatts för övergrepp. Som tidigare nämnts så kan konflikten mellan honom och H samt H:s negativa inställning till honom ha påverkat A. Han vet dessutom att A led av krupp när hon var liten och hon fick då ofta ligga mot hans bröst. Under en period fick hon dessutom ligga i en ställning med benen rakt ut på grund av problem med en höftkula. Från och med att A var i tvåårsåldern har hon tyckt om att bli kliad efter ett hon hade duschat. Ofta la sig A på ryggen, varefter han brukade klia henne på bröstet och ryggen. Han skulle dock vara förvånad om A själv kom ihåg detta. Han är rädd för att kliandet har missuppfattats och tolkats som någon form av övergrepp. Det pågick till dess A var i sjuårsåldern. Han tyckte då att det

började bli olämpligt. Han var alltid noga med att hon skulle ligga med benen ihop eftersom han annars tyckte att det var obehagligt. En speciell händelse som skulle kunna ha missförstått av A är ett tillfälle då han var hemma hos H strax efter separationen. A hade somnat och han och H hade ”försoningssex”, bl.a. oralsex. Han minns att A vid någon tidpunkt kom in i rummet och såg dem.

Vad gäller det övergrepp som B påstår sig ha bevittnat, så minns han inte en sådan händelse särskilt väl. Det måste dock ha skett någon gång under 1991-1992. Han minns nu när han hört B berättat om händelsen att han och A, som då var sju-åtta år, befann sig i bostadens sovrum, att han skulle klia henne på det sätt som han brukade göra och att han satt på en stol vid skrivbordet. A låg på rygg på sängen och han kliade henne. A var naken. Plötsligt ryckte B upp dörren och frågade om han fick ta ”en macka”. Ingemar Olsson blev skrämmd av ljudet från dörren och hoppade därför till. Han ramlade då av stolen. Han upplever att relationen till B alltid var bra under den tid de levde ihop, men att den försämrades med tiden. Han vet att B och L har haft vissa problem efter att de flyttade och att de ger honom skulden för det. Det är därför möjligt att B tycker illa om honom och vill skada honom.

När det gäller det påstådda övergreppet med en ugnstermometer så minns han ett tillfälle när A var uppsvullen på grund av gaser i magen. Han erinrade sig då att hennes mamma hade använt en febertermometer som hon fört in i anus i syfte att lätta på gaserna. Det är möjligt att han gjort samma sak på A och att det är en sådan händelse som hon minns. Det är dock omkring trettio år sedan detta kan ha skett.

Han känner överhuvudtaget inte igen en händelse när A skulle ha legat på ett skötbord och fått saker instoppade i sitt underliv. Han vet inte vilka de pojkar som påstås ha varit med skulle vara. Det fanns inga pojkar i den omedelbara bekantskapskretsen. Det har aldrig funnits några pojkar i närheten när han bytt blöjor på A. Kanske associerar hon till något som inträffat hos hennes dagmamma.

Under 1998-1999 anklagade alltså A honom för att tafsa på henne. Det ledde till att han tog initiativ till ett möte. De träffades på en restaurang. A hade en kompis med sig. Han minns inte i detalj vad som diskuterades, men vet att A förklarade att hon inte ville träffa honom mer. Det var sista gången han träffat A. Efteråt har han fått telefonsamtal med skällsord och beskyllningar för bland annat oralsex. Han har trott att det varit A:s syster som ringt upp honom.

Han har alltid tillbakavisat anklagelser om övergrepp. Påståendena i målet kom som en blixtnedslåg från klar himmel. Dessförinnan upplevde han att han och A hade en bra relation. Efter uppbrottet under 1999 har han inte gjort någonting för att kontakta A, eftersom han varit rädd för konflikter med hennes mor. Han trodde att A själv som vuxen skulle ta kontakt med honom.

Vittnet B

När han var omkring 14 år gammal, någon gång under år 1994, satt han en dag i sitt rum i hans, Ingemar Olssons och vittnet L:s bostad. Vid 14-tiden blev han hungrig och ville ta en smörgås. Han visste att Ingemar var i sovrummet och arbetade samt att han var tvungen att fråga denne om lov innan han fick ta saker ur kylen. Dörren till sovrummet var öppen och B stack in huvudet. Han såg att A låg på sängen med benen spretande isär. Ingemar satt på en skrivbordsstol. Denne drog ganska sakta med tummen eller pekfingeret på A:s blygdläppar. Det var en mjuk och sensuell beröring. B såg inte om han penetrerade A. När B kom in i rummet var det som att Ingemars världsbild rasade. Denne slängde sig mot skrivbordet och började skriva frenetiskt på sin dator. A tittade på B, men reagerade inte i övrigt. Han antar att det berodde på att hon varit med om liknande saker tidigare. B är i dag inte tveksam i fråga om vad han iakttog. Det fanns även andra tecken som enligt honom antytt att A utsatts för sexuella övergrepp. Bland annat så gjorde hon sexuella närmanden mot honom. A och B hade inte någon kontakt efter det att B flyttade hem till sin far. Hon ringde emellertid upp honom under 2005 och sa att hon utsatts för sexuella övergrepp av Ingemar. Hon kunde dock inte lämna några detaljer. A nämnde dock

samlag och våldtäkt. Han tyckte att påståendena om övergrepp lät troligt. Det var som att lägga sista biten i ett pussel.

Vittnet J

Hon var tidigare god vän med målsägande A och under tiden i högstadiet umgicks de i stort dagligen. A berättade aldrig om sexuella övergrepp. Hon berättade dock att Ingemar Olsson brukade tafsa på henne och att hon därför kände sig mycket obekväm med att vara själv med honom. Han var enligt A ”kladdig”. En gång var hon med A hemma hos Ingemar och hans flickvän. När hans flickvän gick ut stod A vid ett tillfälle lutad över en bardisk. Ingemar tog henne då på rumpan med fingret utanför byxorna. Vid ett annat tillfälle, när de var i fjortonårsåldern, såg hon att Ingemar tog över A:s bröst när hon provade en tröja.

1.5 Tingsrättens bedömning

1.5.1 Allmänt om bevisvärdering i brottmål

För att en person ska kunna fällas till ansvar i brottmål krävs att det är ställt utom varje rimligt tvivel att denne gjort sig skyldig till de handlingar som anges i ett åtal. Det kan sägas innebära att det ska vara praktiskt sett uteslutet att det förhåller sig på något annat sätt än vad åklagaren påstår. För det fall den tilltalade lämnar en alternativ förklaring till en viss händelse ska den godtas, detta till dess åklagaren har presenterat utredning som styrker att den tilltalade agerat som det påstås.

En förutsättning för bifall till ett åtal är att målsäganden är trovärdig och att uppgifterna i sig är tillförlitliga. Normalt sett så krävs därutöver att målsägandens uppgifter vinner stöd av annan utredning så som vittnesbevisning, läkarintyg eller liknande dokumentation eller utredning i form av DNA-analys. Enbart det förhållandet att målsäganden framstår som mer trovärdig än den tilltalade är inte tillräckligt för en fällande dom.

Vid bedömningen av en målsägandeberättelse kan ändrade uppgifter, t.ex. vid en jämförelse mellan vad som antecknats i polisförhör och vad som sägs vid huvudförhandlingen om en händelse, eller orimliga inslag i berättelsen medföra att målsägandens trovärdighet eller tillförlitligheten av uppgifterna kan ifrågasättas. Detsamma gäller en osammanhängande, vag eller detaljfattig berättelse eller uppgifter som motsägs av annan utredning. Det förhållandet att målsäganden har motiv att lämna medvetet felaktiga uppgifter kan medföra tvivel huruvida målsägandens uppgifter kan ligga till grund för bedömningen.

Det ska påpekas att även om en person uppfattas som trovärdig så behöver det inte betyda att uppgifterna som sådana måste bedömas som tillförlitliga. Det kan bero på att personen är övertygad om att han eller hon berättar sanningen trots att uppgifterna har grund i t.ex. yttre påverkan av olika slag eller omedvetna förskjutningar i minnesbilden.

1.5.2 Särskilda förhållanden i målet

En svårighet som gör sig gällande vid bevisvärderingen är att A haft minnesluckor under barndomen, vilka synes i huvudsak ha omfattat tiden från det hon var sju år till dess hon var i femtonårsåldern, och att uppgifterna om övergrepp som hon lämnar i dag bygger dels på bestående minnen, dels i stor utsträckning på minnesbilder, s.k. flashbacks, som började uppkomma successivt i senare tonåren. Det är alltså fråga om en straffrättslig bedömning vid vilken rätten får ta ställning till - de i brottmål och inom beteendevetenskapen mycket omstridda - frågorna om förekomsten av bortträngda eller försvunna minnen från barndomen och förutsättningarna för att återvinna sådana minnen, det senare på så sätt att de återspeglar händelser som faktiskt förekommit. Redan det här sagda medför att A:s uppgifter måste tas med betydande försiktighet.

Det bör även beaktas att A alltsedan barndomen lider av psykisk ohälsa och att hon i vuxen ålder har uppvisat tecken på att lida av psykiska störningar, bl.a. posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och någon form av dissociativ störning. I målet har framkommit att PTSD kan vara en följd av sexuella övergrepp, vilket i sig kan anföras som stöd för att A:s uppgifter är riktiga. I avsnitt 1.5.4. återkommer rätten till den frågan vid den närmare bedömningen av bevisningen. Redan här måste dock konstateras att det i målet inte finns någon närmare utredning om arten och svårigheten av A:s besvär. Exempelvis så kan dissociation och liknande allvarliga psykiska tillstånd påverka medvetande och minnesfunktioner. Det sagda kan, enligt rättens mening, inte bortses ifrån vid bedömningen av A:s uppgifter.

Det ska även framhållas att när det som i det här fallet rör sig om påståenden om en icke preciserad mängd gärningar som ska ha inträffat omkring tjugo år tillbaka i tiden så ställs det stränga krav på åklagarens bevisning för att en fällande dom ska meddelas.

1.5.3 Närmare om utsagorna som lämnats av A, Ingemar Olsson samt vittnena B och J

Målsägande A

A har vid huvudförhandlingen berättat om sin uppväxt och om sin relation till dels Ingemar Olsson, dels B, H och I och andra personer som fanns i hennes omgivning. A har - med tanke på innebörden av det hon berättat - lämnat återhållsamma uppgifter om upprepade sexuella övergrepp begångna mot henne av Ingemar Olsson under den tidiga barndomen. A:s svar kan uppfattas som eftertänksamma och rätten har bedömt att hon, bl.a. utifrån de minnesbilder hon alltså förklarat ha uppkommit från och med de senare tonåren, har försökt att lämna så korrekta uppgifter som möjligt. Exempelvis så har A förklarat att hon inte känner sig helt säker på att det skulle ha förekommit oralsex vid något tillfälle, vilket påstås i åtalet. A har, utöver vad hon berättat om övergrepp, kategoriskt beskrivit Ingemar Olsson på ett mycket

negativt sätt. I övrigt har A lämnat sparsamma uppgifter om förhållandena i allmänhet under de år hon hade kontakt med Ingemar Olsson.

Det ska framhållas att det inte framkommit några uppgifter som talar för att A har ekonomiskt motiv att lögnaktigt anklaga Ingemar Olsson för allvarlig brottslighet. Det rör sig förvisso om ett betydande skadeståndsbelopp som kan utdömas vid en fällande dom. Rätten anser det dock uteslutet att A på grund av det skälet skulle utsätta sig för de stora påfrestningar som en rättegång innebär för henne. Vad avser A:s relation till Ingemar Olsson har framkommit att A i dag är mycket negativt inställd till honom. Det senast sagda kan hävdas som skäl för att A oriktigt skulle beskylla Ingemar Olsson för sexuella övergrepp som ett sätt att ”ta hämnd” på honom. Rätten bedömer dock att det inte finns någon utredning som med fog talar för ett sådant antagande.

Rättens mening är att A:s uppgifter vid huvudförhandlingen inte har förändrats i någon avgörande mån i förhållande till vad som pekats på i förhören under förundersökningen. När det gäller hennes uppgifter som lämnats till de olika psykoterapeuterna i samband med behandling framstår det - mot bakgrund av vad som framkommit i vittnesförhör med dessa personer och av journalanteckningar - som att hon där, med något undantag, genomgående beskrivit övergrepp av sådant slag som hon berättat om vid huvudförhandlingen.

Det får dock konstateras att A inte närmare kunnat precisera antalet övergrepp eller närmare tidsmässigt placera delar av i åtalet beskrivna händelser. A:s berättelse får vidare anses vara förhållandevis detaljfattig, med undantag av att hon efter frågor lämnat vissa uppgifter som har anknytning till påståenden om övergrepp, bl.a. i fråga om hennes och Ingemar Olssons klädsel vid olika tillfällen samt att hon har minnesbilder av en digital väckarklocka.

Rätten noterar avslutningsvis att A:s berättelse innehåller några särpräglade inslag som till dess innehåll framstår som mindre sannolika. Det förekommer även uppgifter som motsägs av annan utredning.

Här bör särskilt pekas på vad A berättat i fråga om det mycket tidiga minnet av en händelse med Ingemar Olsson och två små pojkar. Ett annat exempel på en uppgift av sådant slag är förekomsten av gömda kameror med vilka Ingemar Olsson ska ha filmat A, vilket det inte finns något stöd för i övriga förhör. Även A:s uppgift om att det rört sig om hundratals övergrepp framstår som tveksam, med tanke på att utredningen inte visar annat än att det i vart fall under de senare åren var fråga om mycket sporadiskt umgänge hos Ingemar Olsson. Rätten har uppfattat att det rört sig om något tillfälle per månad genomsnittligt och att det under en period varit uppehåll i kontakterna mellan dem under ett halvår. Uppgiften om att A som barn fått en allvarlig skada i underlivet motsägs av vad H berättat och får inte stöd av journalanteckningarna från Södersjukhuset.

Sammanfattningsvis anser tingsrätten att A är en trovärdig person och att hon försökt att beskriva minnen från barndomen på ett riktigt sätt. Att A haft svårt att i detalj redogöra för sina förhållanden under den aktuella tidsperioden är inte märkligt med hänsyn till att hon berättat om händelser som ska ha skett under hennes barndom, omkring tjugo år tillbaka i tiden. Det finns dock, som pekats på ovan och tidigare i avsnitt 1.5.2, inslag i hennes berättelse i tingsrätten och omständigheter som rör hennes personliga förhållanden som ger anledning att närmare pröva huruvida minnesbilderna om sexuella övergrepp är tillförlitliga, dvs. om de helt eller delvis motsvarar faktiskt inträffade händelser.

Ingemar Olsson

Ingemar Olsson har medgett att han och A haft en problemfylld relation, men med kraft tillbakavisat att han skulle ha utsatt A för några former av sexuella övergrepp. Han har påvisat olika förhållanden som, enligt hans mening, kan förklara varför A

lämnat felaktiga uppgifter om övergrepp. Ingemar Olsson har hänvisat bl.a. till A:s omfattande kontakter med psykoterapeuter, konflikten mellan honom och H samt H:s mycket negativa syn på honom, vilket allt kan ha påverkat A.

Vad avser Ingemar Olssons berättelse som sådan är rättsens mening att han beskrivit sina förhållanden i allmänhet under den aktuella tidsperioden på ett sätt som det kan förväntas. Detta med hänsyn till att det rör sig om händelser omkring tjugo år tillbaka i tiden och att även hans minnesbilder av enskilda episoder därför kan ha påverkats.

Ingemar Olsson har emellertid lämnat uppgifter om sin relation till A som måste ifrågasättas, med hänsyn bl.a. till vad vittnet J berättat i fråga om vad hon iakttagit av hans agerande mot A, ett agerande som inte kan uppfattas som annat än anmärkningsvärt och ”gränsöverskridande” mot en då tonårig flicka. Det finns därutöver flera personer i målet som samstämmigt beskrivit Ingemar Olssons uppträdande som utstuderat och närmast sadistiskt mot vissa personer i hans närhet, främst mot B och I. Det senast sagda har visserligen inte någon direkt bäring på brottsmisstankarna, men medför ändå att det finns skäl för domstolen att ifrågasätta huruvida Ingemar Olsson i alla delar sanningsenligt berättat om förhållandena i sitt hem under den aktuella tiden.

Oavsett vad som anmärkts närmast ovan är Ingemar Olssons berättelse i avgörande delar inte sådan att den kan lämnas utan avseende vid ansvarsbedömningen. Berättelsen ska därför prövas mot den övriga utredning som har presenterats.

Vittnet B

Det har inte framkommit några uppgifter i B:s berättelse eller om hans person som ger anledning att tro att han skulle ha lämnat medvetet oriktiga uppgifter om Ingemar Olsson. Det har visserligen framkommit att B är närmast hatiskt inställd till denne på grund av vad B berättat om vad han upplevt under sin uppväxt. Detta

skulle givetvis kunna antas vara motiv för B att, liksom i fråga om A, ”ta hämnd” på Ingemar Olsson. Rättens mening är dock att det inte heller i fråga om B finns uppgifter som med fog talar för ett sådant antagande. Även B är därmed att bedöma som trovärdig.

När det gäller tillförlitligheten av B:s uppgift i fråga om den speciella händelse vid vilken han uppfattat att Ingemar Olsson utsatt A för ett sexuellt övergrepp måste beaktas att det var fråga om en iakttagelse under kort tid, långt tillbaka i tiden, när även B var ett barn. Det förhållandet innebär att det måste iaktas betydande försiktighet vid prövningen av denna i målet centrala uppgift. Det sagda även med tanke på att B inte berättat för någon person, utöver A, om att han bevittnat ett sexuellt övergrepp någon gång under 1990-talet, förrän han hördes av polis i mars i år. Det går inte heller att utesluta att B:s påfallande negativa inställning till Ingemar Olsson, vilken enligt B har sin grund i vad han och L utsattes för när de bodde tillsammans med denne, kan ha påverkat de minnesbilder av Ingemar Olsson som B har idag som vuxen. Detta på så sätt att de negativa sidorna hos Ingemar Olsson omedvetet förstärkts. Även omständigheten att A och B under ett telefonsamtal några år tillbaka i tiden diskuterat Ingemar Olssons agerande mot dem kan medföra en risk för negativ påverkan. A och B har var och en under rättegången uttryckt sig mycket negativt om Ingemar Olsson. Att B vid huvudförhandlingen ändrat berättelsen i viss mån, jämfört med vad som antecknats i polisförhör, är även det i sig ägnat att påverka tillförligheten av hans uppgifter.

Vittnet J

J har lämnat ett kort vittnesmål som tagit sikte på bl.a. några händelser vid vilka A, enligt J, utsatts för sexuellt kränkande behandling från Ingemar Olssons sida. Det har inte rörande J framkommit några uppgifter i berättelsen som sådan eller om hennes person som tyder på att hon skulle ljuga om eller ha missuppfattat vad hon iakttagit vid de aktuella händelserna eller i fråga om vad hon hört A berätta om

Ingemar Olssons förhållningssätt mot A. J är alltså trovärdig och har lämnat uppgifter som är i allt väsentligt tillförlitliga.

1.5.4 Åtalet för grov våldtäkt

Mot bakgrund av synpunkterna och övervägandena i avsnitten ovan gör tingsrätten följande bedömning av åtalet.

Inledningsvis ska konstateras att A berättat att övergreppen upphörde någon gång i tiden när hon var i tio-elvaårsåldern, vilket hon knutit till att hon då började få menstruation. Prövningen av åtalet måste därför tidsmässigt begränsas till att, försiktigtvis, avse perioden 1986-1994.

Stödbevisningen består i stora delar av vittnesuppgifter om vad A berättat för andra personer rörande sexuella övergrepp, särskilt i fråga om vad som framkommit under olika former av psykoterapeutisk behandling som hon deltagit i från och med tonåren. De uppgifter om vad A uttryckt i samband med sådan behandling som lämnats av Lena Vahlne och övriga av åklagaren åberopade legitimerade psykologer samt av Christina Citron, vilka samtliga bedömt A som trovärdig, ger i sig stöd för åtalet. H:s vittnesmål ger därutöver vid handen att A i senare tonåren börjat berätta om Ingemar Olsson på ett sätt som gav H intryck av att det rörde sig om ”något sexuellt”. A har även till system I vid något tillfälle lämnat uppgifter om Ingemar Olsson som kunde ha uppfattats som påståenden om övergrepp. Av journalanteckningar från dåvarande PBU framgår vidare att A när hon var i femtonårsåldern där synes ha talat om sexuella övergrepp. De uppgifter som redogörs för här talar sammantaget starkt för A:s berättelse, men kan dock inte, som framgår längre fram i detta avsnitt, ligga till grund för bedömningen utan närmare prövning.

Det har förekommit vittnesbevisning som tar sikte även på direkta iakttagelser av att Ingemar Olsson utsatt A för dels sexuellt kränkande behandling, dels för ett sexuellt

övergrepp vid ett tillfälle. Att det förekommer sådan vittnesbevisning är mycket ovanligt i den här typen av mål och är givetvis mycket besvärande för Ingemar Olsson.

Med hänsyn till J:s vittnesmål finner rätten det utrett att Ingemar Olsson inte var främmande för att uppträda på ett kränkande sätt mot A, inte ens inför andra personer. Det sagda innebär starkt stöd för A:s beskrivning av sina förhållanden hos Ingemar Olsson, men kan inte direkt tas som bevis för att det därutöver förekommit sexuella övergrepp så som det påstås av åklagaren. De episoder som J beskrivit är för övrigt inte föremål för åtalet och ska därför inte bedömas närmare av rätten.

I fråga om B:s uppgift om iakttagelse av ett sexuellt övergrepp får det, i brist på säker utredning, utgå ifrån att den aktuella händelsen inträffade någon gång i tiden när B var i elva-tolvårsåldern, dvs. under åren 1991-1992. Rätten måste alltså utgå ifrån vad Ingemar Olsson under huvudförhandlingen påmint sig angående när i tiden en sådan händelse - vilken enligt honom måste vara den som B talar om - bör ha ägt rum. Vidare får utgå ifrån att möbleringen i det aktuella rummet var så som Ingemar Olsson beskrivit, vilket i viss mån talar för hans förklaring.

Som tidigare anförts av rätten så måste det iakttas betydande försiktighet vid prövningen av B:s uppgift i det här aktuella avseendet i dag, dvs. drygt tjugo år senare. Så som tidigare pekats på så kan det inte uteslutas att B:s minnesbilder från barndomen kan ha påverkats i viss mån. Vidare måste framhållas att A själv har svårt att spontant minnas en sådan händelse. Rätten finner därmed att Ingemar Olssons version av händelsen måste väljas med hänsyn till kraven vid bevisvärdering i brottmål. Det sagda innebär att det i målet inte är tillförlitligen utrett att B bevittnat ett sexuellt övergrepp.

Vid rättens fortsatta bedömning ska konstateras att det, utöver vad som sagts om vittnesbevisningen, finns uppgifter om A:s fysiska och psykiska ohälsa som kan ses som stödbevisning för åtalet.

Det har framkommit att A under sin uppväxt och i vuxen ålder upplevt att hon upplever smärta av olika slag bl.a. i underlivet och att hon uppvisat tecken på andra besvär av sexuell natur. Enligt personer hörda i målet kan det vara typiskt för kvinnor som utsatts för övergrepp att uppleva sådan smärta och sådana besvär. Som tidigare berörts kan även A:s psykiska besvär ses som tecken på att det förekommit sexuella övergrepp. Således har det i förhör framförts att PTSD kan följa sådana traumatiska händelser.

Det finns inte anledning att betvivla att A haft omfattande besvär av den art som framgår av de åberopade journalanteckningarna från Södersjukhuset och att hon stundtals upplever fysisk smärta på det sätt hon berättat. Så som det redogjorts för tidigare lider hon även av psykisk ohälsa. Å andra sidan finns det inte någon närmare utredning om arten och omfattningen av A:s besvär eller som säkert utesluter att A:s kroppsliga och psykiska ohälsa kan ha grund i andra förhållanden än sexuella övergrepp, t.ex. i den långvariga och till synes uppslitande konflikten mellan Ingemar Olsson och H. Sådan utredning krävs för att omständigheter av det här slaget ska kunna ligga till grund för ansvarsbedömningen i ett brottmål. Det ska tilläggas att det inte finns någon utredning som säkert kan koppla eventuella fysiska skador hos A till sexuella övergrepp.

Sammantaget så finns det alltså vittnesuppgifter som ger stöd för A:s berättelse. Det finns å andra sidan omständigheter med anknytning främst till den psykoterapeutiska behandlingen som medför att hennes uppgifter i vissa delar måste granskas kritiskt.

Utredningen visar att A fram till och med femtonårsåldern behandlats vid dåvarande PBU och från och med de senare tonåren genomgått hundratals timmar psykoterapeutisk behandling av olika slag och med olika syfte. Enligt försvaret har det rört sig totalt om över 600 timmar behandling. Den psykoterapeutiska behandlingen har skett under ledning av fyra legitimerade psykologer, tillika legitimerade psykoterapeuter, och en legitimerad läkare, i tidsmässigt följande perioder. Det synes ha varit fråga om främst samtalsterapi, avslappningsövningar och liknande behandling. Det har även rört sig även om behandling med inslag av hypnos, vilket är en mycket kontroversiell behandlingsform, under något år när A var i arton-tjugoårsåldern. Det har vidare varit fråga om s.k. EMDR-behandling, vilket, så som rätten uppfattat saken, är en speciell och omtvistad form av behandling för personer som upplevt traumatiska händelser. Vidare har framkommit att A deltagit i ett projekt innebärande gruppbehandling i form bl.a. av s.k. psykodrama. Projektet har riktat sig till unga kvinnor med erfarenheter av sexuella övergrepp.

Det får konstateras att det i stora delar endast finns knapphändiga uppgifter i fråga om vilka psykologiska metoder som använts vid den psykoterapeutiska behandlingen och hur den faktiskt genomförts under olika tidsperioder. Det är därför oklart under vilka förhållanden som A:s uppgifter om sexuella övergrepp har framkommit. Följaktligen är det inte möjligt att säkert uttala sig huruvida A i alla delar spontant berättat om övergrepp eller om metoden i sig eller genomförandet som sådant kan ha inverkat på vad A berättat under behandlingen. Det kan enligt rättens mening, i brist på annan utredning, inte uteslutas att det under sådan behandling som nämns ovan, t.ex. någon form av hypnosbehandling, kan ha förekommit suggererande inslag som framkallat minnesbilder som på ett oriktigt eller i vart fall på ett överdrivet sätt motsvarar händelser i A:s barndom.

När det gäller frågan om risk för påverkan av minnesbilder måste även beaktas att A och Ingemar Olsson haft en konfliktfylld relation och att hon idag har en mycket

negativ inställning till honom. Vidare kan inte bortses ifrån att den långvariga och till synes uppsplitande konflikten mellan Ingemar Olsson och H, i vilken A synes ha farit illa, samt H:s negativa inställning till honom kan ha färgat A:s minnesbilder.

Utöver vad som ovan sagts bör beaktas att A varit utsatt för en våldtäkt av en pojkvän när hon var i femtonårsåldern, dvs. under den period när hon slutligt bröt kontakterna med Ingemar Olsson. Det sagda, jämte den omständigheten att A som barn sett pornografiska bilder och sådana filmer hemma hos Ingemar Olsson vid några tillfällen, och då mått psykiskt dåligt av det, innebär att det inte kan bortses ifrån risken att minnesbilder med sexuellt innehåll kopplade till honom därigenom kan ha uppkommit hos A.

Mot bakgrund av den utredning som förekommit i målet finner tingsrätten att A under rättegången i stort berättat om sina tidigare och nuvarande förhållanden på ett tillförlitligt sätt, men att hon därutöver redogjort för några minnesbilder som till sitt innehåll framstår som överdrivna och i vissa fall som felaktiga. A tycks även tidigare ha haft minnesbilder från barndomen som visat sig inte motsvara faktiska händelser. Här kan pekas på vad A berättat i fråga om en skada i underlivet. Dessutom kan noteras att A vid något tillfälle berättat för H om ett sexuellt övergrepp som skulle skett på en toalett hos A:s farmor, vilket A inte vidhållit vid huvudförhandlingen. När det gäller A:s uppgifter om mycket tidiga minnen, dvs. händelser som hon placerar i tiden när hon var i ett-tvåårsåldern, får anses att dessa uppgifter inte kan utgöra tillförlitliga minnesbilder som kan läggas till grund för en fällande dom. Exempel på sådana är det minne som avser Ingemar Olsson och de två pojkarna samt vad A berättat i fråga om ett tillfälle vid vilket det kan ha förekommit oralsex. Det kan enligt rättens mening inte med säkerhet uteslutas att det förekommit även andra minnesbilder som helt eller delvis inte motsvaras av faktiska händelser.

Rätten kan avslutningsvis konstatera att det inom minnesforskningen förekommer olika teorier och forskningsresultat rörande människans minnesfunktioner, vilka kan få betydelse som underlag för bevisvärdering av utsagor vid domstol. Som nämnts tidigare är det t.ex. en kontroversiell fråga huruvida det är möjligt att återvinna s.k. bortträngda minnen. Det ska därför framhållas att domstolen måste utgå ifrån vilka faktiska omständigheter som kan anses utreda under en rättegång och beakta att bevisbördan för att det begåtts ett brott ligger på åklagaren. Det sagda innebär att den tilltalade har processuell fördel av att det kan förekomma oklarheter i relevanta avseenden. En sådan fråga som här får central betydelse är förutsättningarna för en tonåring eller vuxen person att över huvud taget minnas händelser som inträffat när personen var ett litet barn. I den delen finns delade meningar inom minnesforskningen och inte någon egentlig utredning i målet, varför rätten måste utgå ifrån att det är mycket osäkert i vilken form och utsträckning som minnen hos små barn, främst före treårsåldern, kan skapas och bibehållas.

Frågor om bevisvärdering vid sådana förhållanden som de i målet aktuella har prövats av domstolar i några tidigare rättsfall. Ett exempel är Svea hovrätts dom 2004-10-14 i målet B 4270-04 i vilken frågan om bortträngda minnen aktualiserades, varvid uppgifter från två vuxna kvinnor om sexuella övergrepp under barndomen bedömdes av domstolen. Angående bevisvärdering i allmänhet i sexualbrottsmål, se t.ex. NJA 2010 s. 671.

Sammanfattningsvis finner tingsrätten att A är trovärdig och att det kan hållas för visst att hon genomgått traumatiska händelser i barndomen. Det finns viss vittnesbevisning som ger stöd för hennes berättelse om att det rört sig om sexuella övergrepp. Det har dock framkommit omständigheter som medför att A:s uppgifter i några avseenden inte kan bedömas som helt tillförlitliga. Utöver vad som tidigare anförts i fråga om att A:s psykiska ohälsa kan ha inverkat på hennes uppgifter så finns det oklarheter rörande vilka metoder som tillämpats vid den omfattande psykoterapeutiska behandlingen som A deltagit i och hur behandlingar faktiskt

genomförts. Det sagda medför att det inte med säkerhet går att uttala sig om under vilka förhållanden som A berättat om sexuella övergrepp under sådan behandling eller i andra sammanhang. Rätten har därutöver uppmärksamats på ytterligare omständigheter som kan ha inverkat på A:s minnen och som kan förklara varför hon i dag synes ha felaktiga minnesbilder i vissa avseenden. Det är därför osäkert hur A:s uppgifter om sexuella övergrepp uppkommit, vilket medför att uppgifterna inte kan ligga till grund för en fällande dom i ett brottmål. Därutöver kan avseende enskilda brottspåståenden konstateras att A lämnat alltför osäkra uppgifter i fråga om hon idag faktiskt har klara minnesbilder av att Ingemar Olsson vid ett tillfälle har tvingat henne till oralsex. Sammantaget medför det här anförda att åtalet för grov våldtäkt inte kan vinna bifall.

2. Skadestånd

Ingemar Olsson har med hänvisning till inställningen till åtalet motsatt sig att betala skadestånd till A och har inte godtagit skäligheten av de begärda beloppen.

A har åberopat samma muntliga och skriftliga bevisning som åklagaren.

Tingsrättens bedömning

Med hänsyn till att brottsmisstankarna mot Ingemar Olsson inte leder till en fällande dom kan inte A skadeståndsyrkande, som har grund i de brottsliga gärningar som åtalet omfattar, inte vinna bifall.

3. Rättegångskostnader

I enlighet med bestämmelsen i 31 kap. 2 § rättegångsbalken har en tilltalad som frikänns i ett brottmål rätt till ersättning av allmänna medel för vissa kostnader som uppkommit i samband med rättegången, om dessa varit skäligen motiverade för att denne skulle kunna ta tillvara sin rätt.

I detta mål ogillas åtalet i dess helhet, varför Ingemar Olsson har rätt till ersättning för sina kostnader för bevisning i rättegången. Rätten anser att det i och för sig var motiverat att Ingemar Olsson införskaffade utredning av sådant slag som han begär ersättning för. En skälig kostnad för utredningen som sådan och det aktuella utlåtandet kan dock inte bestämmas högre än till motsvarande 25 000 kr, varför rätten till ersättning av allmänna medel ska bestämmas till det beloppet.

ÖVERKLAGANDE, se bilaga

Överklagande ges in till tingsrätten senast 2013-07-25 (ställs till Svea hovrätt).

På tingsrättens vägnar

Dan Isaksson